

TÁC ĐỘNG CỦA TRÍ TUỆ NHÂN TẠO TỚI NGHỀ LUẬT SƯ

Nguyễn Văn Quân¹

Tóm tắt: Có thể nói rằng, tin học hoá, tự động hoá đã, đang và sẽ tác động sâu rộng tới mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, bao gồm cả nghề luật sư. Như mọi ngành nghề khác, nghề luật sư cũng phải thích ứng với sự phát triển của công nghệ để không chịu thua thiệt trước những biến động của kỹ thuật số. Bài viết sau đây phân tích những ứng dụng trí tuệ nhân tạo trong lĩnh vực pháp luật qua đó đánh giá các tác động của trí tuệ nhân tạo tới nghề luật sư.

Từ khóa: Trí tuệ nhân tạo, nghề luật sư, pháp luật, chuyên môn hóa nghề luật sư.

Nhận bài: 03/06/2019; **Hoàn thành biên tập:** 08/08/2019; **Duyệt đăng:** 03/09/2019.

Abstract: It can be said that computerization, automatization has been making wide and deep impact on all areas of the society including lawyer professionals. The lawyer professionals, as other professionals must be adapted to the technological development to keep up with the digital development. This article analyzes applications of the artificial intelligence in legal field to assess its impact on the lawyer professionals.

Keywords: artificial intelligence, lawyer professionals, specialization of lawyer professionals.

Date of receipt: 03/06/2019; **Date of revision:** 08/08/2019; **Date of approval:** 03/09/2019.

1. Vài nét về trí tuệ nhân tạo

Có nhiều cách hiểu khác nhau về trí tuệ nhân tạo (artificial intelligence - AI), nhưng khái quát nhất, trí tuệ nhân tạo là "tập hợp các lý thuyết và kỹ thuật được sử dụng để tạo nên những máy móc có khả năng mô phỏng trí thông minh của con người"². Trí thông minh của con người mà máy móc có thể mô phỏng bao gồm "khả năng hiểu ngôn ngữ, nhận diện hình ảnh và học tập từ những trải nghiệm"³. Tức là, máy móc có khả năng học tập từ những thành công và thất bại của con người để tiến bộ theo thời gian.

Cũng như đa số các chủ thể trong đời sống kinh tế, các chuyên gia pháp lý buộc phải thích ứng với những phát triển không ngừng của công nghệ. Sự thay đổi lớn gần đây nhất là làn sóng tin học hóa diễn ra từ những năm 1980 đã tác động sâu rộng tới lĩnh vực luật pháp: tin học hoá, số hoá giúp luật gia tăng năng suất làm việc với các phần mềm xử lý văn bản thay thế cho máy đánh chữ truyền thống, email thay thế cho thư từ.

Tin học hoá đã giúp các luật gia làm việc hiệu quả hơn nhưng chưa đến mức đe dọa sự tồn tại

của nghề luật. Luật sư vẫn duy trì sự độc quyền trên thực tế về kiến thức pháp lý, kỹ năng tranh tụng và duy trì được các thức trả thù lao theo giờ. Chuyên gia pháp chế tiếp tục đóng vai trò là người phân tích rủi ro pháp lý của doanh nghiệp. Đối với bộ máy tư pháp và hoạt động xét xử, tin học hóa có rất ít tác động. Thẩm phán vẫn đảm nhiệm chức năng cơ bản là giải quyết tranh chấp như hàng nghìn năm nay.

Nhưng cấp độ cao hơn của tiến bộ công nghệ là chuyển dịch từ tin học hoá sang trí tuệ nhân tạo sẽ tạo ra những thách thức đối với nghề luật. Một phần ngày càng lớn các công việc vốn do luật sư, chuyên gia pháp chế doanh nghiệp và thẩm phán thực hiện có thể sẽ được chuyển giao cho máy tính với tốc độ làm việc cao hơn và chi phí thấp hơn. Robot hoá trong nghề luật buộc các luật gia phải thay đổi trong bối cảnh mới. Bài viết này bước đầu phân tích một cách sơ lược về ảnh hưởng của trí tuệ nhân tạo đối với nghề luật sư.

Về mặt kỹ thuật, trí tuệ nhân tạo ứng dụng trong lĩnh vực pháp luật đặc trưng bởi việc sử dụng kết hợp các yếu tố sau⁴:

¹ Tiến sỹ, Khoa Luật Đại học Quốc gia Hà Nội.

² Xem: Từ điển Larousse: https://www.larousse.fr/encyclopedie/divers/intelligence_artificielle/187257, truy cập ngày 15/4/2019.

³ Xem: <https://dictionary.cambridge.org/fr/dictionnaire/anglais/artificial-intelligence>, truy cập ngày 20/3/2019.

⁴ Xem: <http://www.precisement.org/blog/Intelligence-artificielle-en-droit-derriere-la-hype-la-realite#b5>, truy cập ngày 15/4/2019.

- Dữ liệu lớn (big data);
 - Học hỏi và nhận thức của máy móc (máy học hay Machine learning): máy móc có khả năng thích ứng với các điều kiện môi trường xung quanh để rút ra các nguyên lý từ trí thức thu nhận được, phục vụ cho việc ra quyết định;

- Máy móc có khả năng đọc hiểu và giao tiếp với người bằng ngôn ngữ tự nhiên thông qua xử lý ngôn ngữ tự nhiên (natural language processing). Trí tuệ nhân tạo trong lĩnh vực pháp luật thực tế là 2 phần: 1) các công cụ tìm kiếm thể hệ mới, 2) các hệ thống hỗ trợ ra quyết định.

- Hệ thống chuyên gia, nơi hợp thức hoá đánh giá của những người có chuyên môn.

2. Tác động của trí tuệ nhân tạo đến nghề luật sư

Các nhà nghiên cứu bị chia rẽ về ảnh hưởng của trí tuệ nhân tạo trong lĩnh vực pháp luật nói chung và nghề luật sư nói riêng. Một số người cho rằng trí tuệ nhân tạo thực sự là một thách thức đối với nghề luật sư, vì máy móc sẽ thay thế luật sư trong nhiều công việc khác nhau, một số khác lại cho rằng máy móc không thể thay thế được con người.

Quan điểm thứ nhất⁵ cho rằng, đa phần các công việc do các luật sư cũng như bác sĩ và các nghề nghiệp khác chỉ là thực hiện lặp lại các quy trình mà không sử dụng đến các năng lực chỉ riêng có của con người; nhiều việc chủ yếu dựa theo các quy trình và thói quen, mà không đòi hỏi sự suy xét, sáng tạo hay sự thấu cảm. Như vậy, hiệu quả nhất là dùng người máy và trí tuệ nhân tạo bắt chước, sao chép cách làm của những người giỏi nhất. Vì thế, không nên đánh giá thấp khả năng tương lai của trí tuệ nhân tạo trong việc thực hiện các công việc mà hiện nay con người tỏ ra vượt trội hơn.

Ở Mỹ, công ty luật Bakerhostetler bắt đầu sử dụng phần mềm trí tuệ nhân tạo Ross do IBM thiết kế trên nền tảng công nghệ của Watson. AI Ross hiện đang được dùng để giải quyết các vấn đề về phá sản doanh nghiệp⁶.

Quan điểm khác hoài nghi về tác động của trí tuệ nhân tạo đối với nghề luật, đặc biệt là liên quan đến ý tưởng thay thế con người bằng robot⁷ và cho rằng quan điểm thứ nhất đã không nhìn nhận kỹ lưỡng tầm quan trọng của những kỹ năng con người trong nghề luật, như sự thấu cảm, tư duy chiến lược hoặc khả năng tiến hành đàm phán. Vì robot sẽ không thể thay thế hay hỗ trợ con người trong một số công việc, xuất phát từ bản chất của chúng, như: đại diện tại tòa án, giao tiếp với khách hàng, tìm kiếm sự thật hoặc thậm chí là viết lách⁸. Tuy nhiên, quan điểm này thừa nhận sự tiến bộ đáng kể mà trí tuệ nhân tạo thể hiện và những tiện ích mà trí tuệ nhân tạo mang lại cho nghề luật, nhưng chỉ là ở vai trò hỗ trợ cho các luật gia chứ không thể thay thế hoàn toàn con người.

Reamus và Levy đã phân tích những tác động của tự động hoá tới công việc của luật sư⁹. Một số công việc như tìm kiếm, tra cứu tài liệu có thể tự động hoá hoàn toàn; quản lý hồ sơ, soạn thảo văn bản, phân tích sơ bộ vụ việc cũng có được tự động hoá một phần nhờ trí tuệ nhân tạo. Còn các công việc như đàm phán, tư vấn, tìm hiểu thực tế, đại diện trước toà án sẽ rất ít bị tác động bởi ứng dụng trí tuệ nhân tạo.

Khi nói về tác động của trí tuệ nhân tạo tới nghề luật sư, không thể không nhắc đến sự ra đời và phát triển của các công ty LegalTech. Đây là các doanh nghiệp ứng dụng công nghệ số hoá, tin học hoá và trí tuệ nhân tạo vào lĩnh vực pháp luật. Các giải pháp do loại hình công ty này đưa ra cho phép cá nhân và

⁵ Richard và Daniel Susskind, *The Future of the Professions: How Technology Will Transform the Work of Human Experts*, Oxford University Press, 2015.

<https://hbr.org/2016/10/robots-will-replace-doctors-lawyers-and-other-professionals>, truy cập ngày 20/4/2019.

⁶ https://www.lemonde.fr/pixels/article/2016/05/27/une-intelligence-artificielle-fait-son-entree-dans-un-cabinet-d-avocats_4927806_4408996.html, truy cập ngày 20/4/2019.

⁷ Quan điểm của Pierre Aidan, đồng sáng lập của Legalstart.fr và Florence G'Sell, Giáo sư Luật tại Đại học Lorraine.

⁸ <https://business.lesechos.fr/directions-juridiques/avocats-et-conseils/actualite-des-cabinets/0211658104975-les-robots-seront-ils-vraiment-les-avocats-de-demain-304361.php>.

⁹ Remus, D., & Levy, F. (2017), *Can Robots Be Lawyers: Computers, Lawyers, and the Practice of Law*. *Geo. J. Legal Ethics*, 30, 501.

doanh nghiệp giảm bớt các chi phí tư vấn pháp lý và dịch vụ luật sư.

Cùng với sự phát triển nhanh chóng của trí tuệ nhân tạo, LegalTech cung cấp ngày càng đa dạng các dịch vụ pháp lý. Có thể kể ra một số dịch vụ phổ biến mà LegalTech có thể thay thế luật sư:

- Tính toán khả năng, xác suất liên quan đến các phán quyết, quyết định của toà án;
- Tính toán và ước định chi phí tố tụng;
- Thiết lập nền tảng để kết nối với các chuyên gia pháp lý;
- Các giải pháp trên nền tảng đám mây;
- Xây dựng các phần mềm pháp lý chuyên biệt;
- Giải quyết các tranh chấp phi tố tụng trực tuyến;
- Hỗ trợ lập doanh nghiệp;
- Bảo hộ nhãn hiệu;
- Thủ tục trọng tài trực tuyến;
- Thủ tục ly hôn trực tuyến;
- Chữ ký điện tử;
- Xác nhận các giấy tờ (dùng công nghệ blockchain);
- Thực hiện thủ tục và hồ sơ trực tuyến;
- Trực quan hoá các dữ liệu phức tạp có được từ Big Data;
- Lập trình cho các hợp đồng thông minh (smart contracts)
- Vận hành các công cụ hợp tác;
- Các công cụ tính thuế;
- Các công cụ quản lý hợp đồng;
- Các công cụ nghiên cứu pháp luật;
- Trợ giúp pháp lý trực tuyến...

Một báo cáo mới đây của Công ty tư vấn The Boston Consulting Group và Trường Luật Bucerius (Cộng hoà liên bang Đức) cho rằng, các phần mềm trí tuệ nhân tạo LegalTech có thể thực hiện được 30% đến 50% công việc mà các luật sư mới vào nghề đang làm¹⁰, điều này sẽ tác động mạnh mẽ tới

tổ chức của các văn phòng luật cũng như số lượng luật sư.

Ứng dụng trí tuệ nhân tạo được nói đến nhiều nhất trong giới luật sư phương Tây có lẽ là Ross¹¹. Ứng dụng này ban đầu được một nhóm sinh viên Đại học Toronto (Canada) phát triển vào giai đoạn 2014-2016¹². Thực ra, Ross là một biến thể của phần mềm trí tuệ nhân tạo Watson do IBM phát triển.

Hiện tại, Ross hiện chỉ chuyên về luật luật pháp dân sự và sở hữu trí tuệ của Hoa Kỳ. Một trong số các văn phòng luật lớn nhất của Mỹ là BakerHostetler đã sử dụng Ross hỗ trợ giải quyết các công việc trước đây dành cho các luật sư mới vào nghề. Công ty luật có 900 luật sư này từ tháng 5/2016 đã sử dụng ứng dụng Ross để giải quyết các vụ việc liên quan đến phá sản doanh nghiệp. Thông thường các vụ việc liên quan đến giải quyết phá sản do 50 luật sư của hãng phụ trách.

Dù viễn cảnh trí tuệ nhân tạo thay thế hoàn toàn luật sư có lẽ còn khá xa vời, thì sự tác động của trí tuệ nhân tạo vẫn tạo ra những áp lực khiến cho luật sư phải nhìn nhận lại một cách nghiêm túc nghề nghiệp của mình. Tác động của trí tuệ nhân tạo tới nghề luật sư thường được phân tích ở một số góc độ sau: tự động hoá, tin học hoá một số công việc buộc luật sư phải nâng cao giá trị gia tăng của mình; làm thay đổi cấu trúc văn phòng luật; điều chỉnh lại thù lao vì các công ty Legaltech công khai chi phí trên internet.

Trước đây, luật sư thường hành nghề trong nhiều lĩnh vực khác nhau thì nay với sự phát triển của các ứng dụng trí tuệ nhân tạo như Ross ở Mỹ sẽ cho phép khách hàng có được ngay lập tức câu trả lời cho các vấn đề pháp lý với một chi phí thấp hơn. Điều này buộc luật sư phải đầu tư vào một lĩnh vực chuyên môn sâu để nâng cao giá trị gia tăng của nghề nghiệp. Những công việc từ trước tới nay do các luật sư tập sự, luật sư mới vào nghề

¹⁰ The Boston Consulting Group et Bucerius Law School, How Legal Technology Will Change the Business of Law, 01/2016, tr.3, xem: https://docs.wixstatic.com/ugd/b30d31_7b407b2c8c6b44d697957b7fa5db48c8.pdf, truy cập ngày 20/4/2019.

¹¹ <https://rossintelligence.com>.

¹² <https://www.theglobecandmail.com/report-on-business/industry-news/the-law-page/u-of-t-students-artificially-intelligent-robot-signs-with-dentons-law-firm/article25898779/>.

dảm nhiệm như phân loại hồ sơ, phân tích sơ bộ vụ việc, tìm kiếm văn bản, án lệ phù hợp với vụ việc... có thể bị các ứng dụng trí tuệ nhân tạo thay thế đảm nhiệm.

Nâng cao giá trị gia tăng của nghề luật sư:

Theo một nghiên cứu của Pháp, 85% khách hàng đánh giá là chi phí của các dịch vụ pháp lý quá cao¹³. Giá trị gia tăng của luật sư không còn nằm ở việc hoàn thành các công việc lặp đi lặp lại mà các công ty dịch vụ LegalTech có thể tiến hành. Ví dụ như một số dịch vụ LegalTech hoàn toàn có thể thay thế luật sư như soạn thảo các hợp đồng phổ biến hay thực hiện một số thủ tục hành chính¹⁴. Giá trị gia tăng và riêng có của luật sư là ở việc đánh giá khả năng của con người, có thể có một cái nhìn tổng thể, đưa ra lời khuyên, có kỹ năng sư phạm và thấu hiểu tình cảm của con người. Việc số hoá nguồn pháp luật và phổ biến các công cụ tìm kiếm và phân tích các vấn đề pháp lý tạo cho các công ty LegalTech một ưu thế lớn về giá dịch vụ và tốc độ xử lý so với luật sư. Tuy nhiên, việc tiếp cận với thông tin và có được một câu trả lời cho một vấn đề pháp lý chỉ là bước đầu của thủ tục tố tụng hay một hoạt động pháp lý. Tư vấn được đưa ra sau khi xem xét các yếu tố nằm bên ngoài luật như tình hình tài chính của khách hàng hay khả năng chấp nhận rủi ro của khách hàng... là những kỹ năng khó có thể chuyển giao cho máy móc. Chỉ người luật sư với kinh nghiệm cá nhân đúc kết mới có thể tư vấn cho khách hàng có nên tiến hành hoạt động tiếp theo hay không.

Ngoài việc biên hộ trước toà, luật sư cũng phải nghiên cứu tài liệu, hồ sơ pháp lý. Các công cụ sử dụng trí tuệ nhân tạo có thể giúp luật sư làm việc nhanh hơn: Trước hàng ngàn văn bản luật và án lệ phải sàng lọc, nhờ công cụ tìm kiếm, chỉ còn lại vài chục văn bản phù hợp nhất, điều này sẽ giúp luật sư tiết kiệm rất nhiều thời

gian trong việc tìm kiếm, sàng lọc tài liệu và dành thời gian để phân tích sâu tài liệu liên quan đến vụ việc.

Tóm lại, trí tuệ nhân tạo đang tác động đến nhiều mặt của đời sống xã hội, bao gồm cả lĩnh vực pháp luật. Một số quốc gia đã xây dựng và thử nghiệm một số ứng dụng trí tuệ nhân tạo trong lĩnh vực pháp luật và phần nào cho thấy những triển vọng trong tương lai. Các công cụ tin học sử dụng trí tuệ nhân tạo sẽ tác động mạnh mẽ tới nghề luật: việc tự động hoá, rô bốt hoá các công việc lặp đi lặp lại sẽ giúp giảm nhân sự ở các văn phòng luật để dành thời gian cho việc thu thập và phân tích tài liệu, tập trung thời gian và trí tuệ cho những công việc có giá trị gia tăng cao. Như vậy, tác động của trí tuệ nhân tạo tới nghề luật sư là rõ nét./

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Laure Beaudonnet, Justice: Peut-on faire confiance au jugement d'un robot.
2. The Boston Consulting Group et Bucerius Law School, *How Legal Technology Will Change the Business of Law*, 01/2016, tr.3.
3. Richard và Daniel Susskind, *The Future of the Professions: How Technology Will Transform the Work of Human Experts*, Oxford University Press, 2015.
4. L. Eckhouse, "Big data may be reinforcing racial bias in the criminal justice system", Wash. Post, 10/02/ 2017.
5. C.B. Frey, M. A. OsBorne, "The Future of Employment : How susceptible are jobs to computerisation?"
6. S.Tantin, "Faut-il adhérer aux legaltech pour développer sa stratégie digitale?"
7. Jean-Pierre Buyle et Adrien van den Branden, *La robotisation de la justice*, Alexandre de Streeel, Hervé Jacquemin, L'intelligence artificielle et le droit, Nxb Larcier, 2017.

¹³ S. Tantin, "Faut-il adhérer aux legaltech pour développer sa stratégie digitale?", 16 septembre 2016, xem: <https://www.lja.fr/faut-il-adherer-aux-legaltech/>, truy cập ngày 20/4/2019.

¹⁴ A. LaBaeye, "Quelle concurrence entre avocats et legal start-up?", mars 2017, p. 34.